

Makale Adı /Article Name

EĞİTİMLE İLGİLİ BAZI İNGİLİZCE
KELİMELERİN FARSÇA KARŞILIKLARI I¹²

PERSIAN EQUIVALENTS OF EDUCATIONAL
SOME ENGLISH WORDS I

Çeviren

Mesut ARSLAN

Dr., Siirt Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu, e-mail: mesut.arслан@siirt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7929-0631

Yayın Bilgisi

Yayın Türü: Çeviri

Gönderim Tarihi: 10 Nisan 2022

Kabul Tarihi: 24 Mayıs 2022

Yayın Tarihi: 30 Haziran 2022

Kaynak Gösterme

İran Dil Akademisi (2022). Eğitimle İlgili Bazı İngilizce Kelimelerin Farsça Karşılıkları I, Çev. Mesut Arslan, *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (1), s.123-126.

DOI: 10.53586/susbid.1108446

Not: Yazar bu çalışmada Etik İznine gerek olmadığını beyan etmiştir.

¹ İran Dil Akademisi tarafından hazırlanmıştır.

² Orijinal başlık: آموزشی واژه‌های از برخی فارسی برابره‌های

Bu kitapçık, hicri/hûrşidi 1353, miladi 1975 yılında İran Dil Akademisi'nin sekizinci yayını (۸ شماره) olarak yayımlanmıştır. Dijital kopyası için bkz. <http://parsianjoman.org/?p=3273>, Erişim tarihi: 17.04.2022.

Biz bu çalışmada bu kitapçığın A harfinden D harfine kadar olan kısmını tercüme ettik. Bu nedenle başlığa "I" rakamı eklenmiştir.

Öz

Bu çalışma İran Dil Akademisi'nin 1975 yılında yayımladığı "Eğitimle ilgili İngilizce kelimelerin Farsça karşılıkları" başlıklı Farsça kitapçığın A harfinden D harfine kadar olan kısmının Türkçe tercümesidir. Akademi, bu ve benzeri çalışmaları Fars dilinin standartlaşması ve yabancı kelimelerden arınması için yapmıştır. Kitapçığın giriş kısmında çalışma hakkında şu bilgiler verilmektedir: "Eğitimle ilgili İngilizce kelimelerin Farsça karşılıkları" çalışması İran Dil Akademisi tarafından duyulan ihtiyaç ve Yükseköğretim ve Bilimler Bakanlığı'nun talebi üzerine hazırlanmıştır. İran Dil Akademisi, kendi kelime seçme yöntemine dayalı olarak bu kelimeleri tanımları ile beraber "Sizin Öneriniz Nedir?" broşürünün ilk sayısında basmış, dünyadaki Farsça uzmanı bilim insanlarının görüşünden yararlanmak için yayımlamış ve ayrıca onları da kendi kelime seçme gruplarında incelemiştir. Bütün öneriler İran Dil Akademisi Şurası'nda ele alınıp ardından adı geçen kurumun kelimeleri incelemesinden sonra karşılıklar aralarından seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Farsça, İngilizce, Eğitim, İran Dil Akademisi, Çeviri

Abstract

This study is the Turkish translation of the part from the letter A to the letter D of the Persian booklet titled "Persian equivalents of educational English words" published by the Iranian Language Academy in 1975. The Academy has carried out these and similar studies for the standardization of the Persian language and its purification from foreign words. The following information about the study is given in the introduction part of the booklet: The study of "Persian equivalents of English words related to education" was prepared upon the need of the Iranian Language Academy and the request of the Ministry of Higher Education and Sciences. The Iranian Language Academy, based on its own word selection method, printed which provides these words with theirself definitions, named "What's Your Suggestion?" is in the first issue of it's pamphlet and published it for the view of Persian expert scholars around the world, and also studied them in his own word-selection groups. After all the suggestions were taken up and discussed at the Iranian Language Academy Council and then the mentioned circle examined the words, the answers were chosen from among them.

Key Words: Persian, English, Iranian Language Academy, Translation

Giriş

“Eğitimle ilgili İngilizce kelimelerin Farsça karşılıkları” çalışması İran Dil Akademisi¹ tarafından duyulan ihtiyaç ve Yükseköğretim ve Bilimler Bakanlığı’nın talebi üzerine hazırlanmıştır.

İran Dil Akademisi, kendi kelime seçme yöntemine dayalı olarak bu kelimeleri tanımları ile beraber “Sizin Öneriniz Nedir?” broşürünün ilk sayısında basmış, dünyadaki Farsça uzmanı bilim insanlarının görüşünden yararlanmak için yayımlamış ve ayrıca onları da kendi kelime seçme gruplarında incelemiştir.

Bütün öneriler İran Dil Akademisi Şurası’nda ele alınıp ardından adı geçen kurumun kelimeleri incelemesinden sonra karşılıklar aralarından seçilmiştir.

İran Dil Akademisi

1. پذیرانه: admission (fee)

Bir yere girmek için veya bir yere girerken ödenen para (Vurūdiyye)².

“Pezīrāne”, “Pezīr/kabul”, “Pezīroften/kabul etmek” ve “bī’āne/depozito” ve “şāgirdāne/çıraklık ücreti” de kullanılan “āne” son ekinden yapılmıştır.

2. دستیار: assistant

Üniversite veya fakültede genellikle düşük dereceli öğretim üyelerinden biridir ki işi öğrenci sınav kâğıtlarının tashihi, laboratuvarların denetimi veya ders vermektir.

3. استادیار: assistant professor

Üniversite öğretim üyelerinden makamı öğretim üyesinden yüksek ve doçentten düşük kişidir.

4. دانشبهر: associate

Bazı yüksekokul (kolej) ve üniversitelerde lisans derecesinden daha düşük olan bir eğitimi tamamlayan öğrenciye verilen bir derece ya da unvandır.

Bu derece şimdiye kadar bir Arapça (فوق) ve bir Fransızca (diplôm) kelimedenden türetilen “فوق دیپلم/fewq-dīplom” adıyla anılıyordu.

5. دانشیار: associate professor

Üniversite öğretim üyelerinden makamı profesörden düşük ve doktor öğretim üyesinden yüksek kişidir.

6. دانشیاب: bachelor (1)

Bir bölümün lisans eğitimini tamamlayan kişidir. Bknz. دانشیابی.

7. دانشیابی: bachelor (2)

Bir lisans programının tamamlandığını gösteren üniversite derecesidir.

8. پژوهشنامه: bulletin (1)

Bilimsel bir kurumun periyodik dergisidir.

9. آگاهی نامه: bulletin (2)

¹ بنیاد شاهنشاهی فرهنگستان های ایران: فرهنگستان زبان ایران

Pehlevî hanedanı döneminde kurulan ve bünyesinde İran Dil Akademisi’ni de barındıran İran İmparatorluk Akademileri Kurumu’nun kuruluş kanunu için bknz. <https://rc.majlis.ir/fa/law/show/97095>, Erişim tarihi: 17.04.2022, (ç.n.).

² Vurūdiyye, Farsça’da “admission” için kullanılan Arapça’dan alıntı bir kelimedir. İran Dil Akademisi’nin bu kitapçığı yayımlamasının amacı da işte yabancı dillerden alınan bu kavramların yerine öz Farsça karşılıklar bulmaktır (ç.n.).

- a. Halkın dikkatini çekecek önemli haberlerin özet ve derlemesinin bir kurum tarafından neşredilmesidir.
- b. [Bir kurumun] gelecekteki plan ve programlarını içeren bültenidir.

10. پردیزه: campus

Bir eğitim kurumu, yüksekokul veya üniversitenin alanı ve yapılar dizisi.

“Perdīze”, antik İran’daki “pairi-daêza” kelimesinden alınmıştır ki anlamı etrafı kapalı yuvarlak alan ‘دوربسته/dowr-beste’ demektir.

“Perdīz” kelimesi de “park” için kullanılır.

11. فهرست: catalog (= catalogue)

Bir şeylerin genellikle alfabetik olarak ve çoğunlukla açıklaması ile beraber hazırlanan düzenli formu ya da listesi.

فهرستنامه: Fihrist, kitap şeklinde ise yerine “fihrist-nāme” kullanılabilir.

12. فَرْنَشِين: chairman

“فَرْنَشِين” kelimesi ön anlamına gelen “فر/fer” ve oturan anlamına gelen “نَشِين/nişin” kelimesinden yapılmıştır ki ayrıca diğerlerinin önünde oturan kişi anlamındadır.

- a. Bir kurumun ya da komitenin oturumlarını yöneten ve genellikle işlerin gerçekleşmesi için insiyatif kullanabilen başkanıdır.
- b. Bir öğretim grubunun başkanı olan profesör ya da öğretmendir.

13. هماموزگان: class

Bu kelime “هم/hem” ile ders anlamındaki “آموزه/āmûze” ve çokluk soneki “ان/ān”dan yapılmıştır.

- a. Aynı öğretim derecesinde olan öğrenci topluluğudur.
- b. Bir öğreticinin gözetimi altında konu veya dersleri okuyan, konuşmaları dinlemek için düzenli olarak belirli derslerin oturumlarına katılan öğrenci grubudur.

14. آموزگاه: classroom

Bir okul ya da üniversitede “هماموزگان”ın ders için toplandığı odadır (Klās-ı ders).

Bu kelime öğretim anlamındaki “آموز/āmûz” ve yer ismi yapan “گاه/gāh” soneki ile yapılmıştır.

15. دانشکده: college

- a. Bir üniversiteye bağlı, belirli bir akademik bölüm derecesi veren okul veya kısımların her biridir.
- b. Üniversitenin her bir özel kısmıdır.

“Kālic/college” bu anlamlarıyla “faculty”e denktir.

16. همایش: congress

Herkesi ilgilendiren bir konunun konuşulması, düzenlenmesi ve ilerletilmesi için farklı ülkelerden temsilci ve elçilerin oluşturduğu bir meclistir.

Bu kelime “hem” ve “āmeden”in ism-i masdarı olan “āyeş”ten oluşturulmuştur ki ayrıca “toplanma, bir araya gelme” anlamındadır. İngilizce “congress” kelimesi de Latince “congressus”tan gelmez ki “hem” anlamındaki “con” ve “gitmek” anlamındaki “gradi”den türetilmiştir.

17. آموزه: course (1)

- a. Bir öğretim programından bir ders.
- b. Bir öğretim birimi (ders).

18. آموزگان: course (2)

Bir öğretim bölümünü oluşturan ve o bölümde üniversite diplomasına sahip olmayı sağlayan ders birimlerinin toplamıdır.

19. برنامه آموزشی: curriculum

Bir öğretim kurumunun sunduğu tüm dersler ya da bölümler.

20. زینه: degree

Bir yüksekokul ya da üniversitesinin eğitim bölümünü tamamlayan üniversite öğrencisine verdiği unvandır (derece-i teşşîlî).

21. گروه آموزشی: department

Bir okul ya da fakültenin belirli bir bilim dalında eğitim veren bölümü.

22. گواهینامه: diploma

Tahsilin tamamlandığını ya da bir öğretim kurumundan derece alındığını gösteren belgedir.

“Guwahî-nāme” kelimesi Akademide önceleri Fransızca “diplôme” kelimesi karşılığı olarak kabul edilmişti. Ancak bu bütün tahsil dereceleri için değildi. Yükseköğretim diploması için bu Akademi tarafından “dāniş-nāme” önerilmiş ve kabul edilmiş idi. Oysa “dāniş-nāme”yi Ebū Alī Sīnā [İbn-i Sīnā], ansiklopedi anlamında kullanmıştır³ ve bu kelime “diploma”nın Farsça karşılığına uygun değildir. Bu yüzden “guwahî-nāme” ilk, orta ve yüksek bütün tahsil dereceleri için kabul edilip “dāniş-nāme” ansiklopedi için onaylanmıştır.

³ *Dānişnāme-i 'Alā'ī*, İbn-i Sīnā (ö. 1037) tarafından Farsça kaleme alınmış felsefe alanında yazılmış ilk ansiklopedik eser sayılmaktadır, bkz. Ömer Mahir Alper, "İbn Sīnā", TDV İslām Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/ibn-sina#5-eserleri>, Erişim Tarihi: 07.06.2022, (ç.n.).

EK 1: Eğitimle İlgili İngilizce Kelimelerin Farsça Karşılıkları kitapçığının orijinal kapağı

